УДК 338:48

ДО ПИТАННЯ ПРО ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ НІШЕВОГО ТУРИЗМУ НА ЗАКАРПАТТІ

Галина Щука,
доктор педагогічних наук, професор,
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II (Україна)

Нішевий туризм виник як альтернатива масовому туризму (звідси назва «альтернативний туризм») і останнім часом набуває все більшої популярності на світовому туристичному ринку. Серед основних чинників, які детермінують цей процес можна назвати:

- політична підтримка (уряди зацікавлені в розвитку територій та збереженні довкілля);

•економічна зацікавленість місцевих громад (важливе джерело доходу в місцевий бюджет, особливо для регіонів, де інші види економічної діяльності обмежені);

•технологізація сектору (Інтернет та соціальні мережі дозволяють поширювати інформацію про свої послуги виробникам та знаходити потрібні пропозиції потенційним споживачам);

•висока конкурентність на ринку масового туризму (виштовхує менші за обсягом туроператорські фірми та спонукає їх орієнтуватися на регіональні та локальні ринки);

•соціальні зміни (сучасні туристи прагнуть унікальних вражень і роблять вибір на користь сталих продуктів та послуг).

Успішний розвиток туристичного ринку Закарпаття пов'язується з нішевими видами туризму, оскільки регіон, незважаючи на те, що після окупації Криму в 2014 р. частково перебрав на себе функції української здравниці, не може конкурувати з великими масовими туристичними напрямками, які мають більші за площею території, значні бюджети на рекламу та інші чинники успіху. Саме альтернативні види туризму забезпечать регіону значний потенціал для сталого розвитку, збереження природних і культурних ресурсів, наповнення місцевих бюджетів тощо.

Проте, як показує міжнародна практика, розвиток нішевих видів туризму також має низку серйозних перепон, які необхідно враховувати.

Питання розвитку окремих видів нішевого туризму (екологічного, гастрономічного, квіткового, замкового, подієвого та ін.) в Закарпатті досліджували Н. Габчак, Л. Дубіс, А. Мельник, Н. Чир [1], Ю. Безрученков, Н. Венгерська [2], Л. Ковальська [3], І. Лемко [4] та ін. Проте, в цих роботах аналізувалися стан та перспективи розвитку конкретного виду туризму і не визначалися проблеми, які є для них загальними.

Мета даної публікації: визначити загальні проблеми розвитку нішевих видів туризму в Закарпатті.

В дослідженні [5] нами було визначено виклики, характерні для нішевого туризму, простежимо, наскільки вони актуальні вони для Закарпаття. Згрупуємо їх наступним чином: економічні, соціальні, екологічні та організаційні.

Економічні проблеми виникають насамперед по причині відсутності достатніх фінансів у місцевих громадах. Очевидно, що лише окремі територіальні громади регіону (які вже є відомими туристичними дестинаціями) мають достатньо коштів у місцевому бюджеті, всі інші повинні докласти зусиль для залучення фінансування. Місцеві громади здебільшого такого досвіду не мають і стикаються зі значними труднощами.

Економічні вигоди, які дає розвиток туризму чи залучення грантових

коштів, часто не потрапляють у місцевий бюджет, що знижую мотивованість місцевих мешканців. Сезонність туристичної діяльності також негативно позначається на фінансовій стабільності місцевого туристичного бізнесу.

Соціальні проблеми розвитку нішевого туризму в регіоні більшою мірою пов'язані не з конфліктами, які виникають між місцевими жителями та туристами, а з протистоянням між виробниками різних туристичних послуг, які не можуть домовитися на рахунок формування якісного комплексного турпродукту. Також варто звернути увагу на загрозу ерозії культурної автентичності внаслідок надмірного бажання задовольнити потреби туристів.

Екологічні проблеми викликані негативним впливом на екосистеми, що спостерігається і в нішевому туризмі. Особливо актуальним є питання надмірного споживання туристами води та енергії, що погіршує рівень забезпеченості чистою водою та електроенергією місцевих жителів.

Організаційні: відсутність належної інфраструктури, низький рівень розвитку транспортних і комунальних мереж ускладнює доступ туристів, особливо з обмеженими можливостями, до значної кількості місць, які мають туристичний потенціал.

Значною проблемою є відсутність на місцях кадрів, які мають відповідні компетентності щодо розвитку території як туристичної дестинації, здатні організувати державно-приватне партнерство. Недостатня комунікація, і як наслідок, відсутність координації між державними установами та місцевими громадами приводить до неефективного використання ресурсів та поганого управління проектами, що не дозволяє отримати очікуваний результат.

Висновок. Проблеми розвитку нішевого туризму в Закарпатській області є і вимагають багатостороннього підходу. Залучення місцевих громад до прийняття рішень є критично важливим для розвитку нішевого туризму. Отже, підготовка відповідних кадрів є першочерговим завданням для всіх зацікавлених сторін.

Ключові слова: нішеві види туризму, нішевий туризм Закарпаття, проблеми нішевого туризму Закарпаття

Список використаних джерел

1. Екологічний туризм на природоохоронних територіях Закарпатської області : монографія / Габчак Н.Ф., Дубіс Л.Ф., Мельник А.В., Чир Н.В. Ужгород : Вид-во УжНУ «Говерла», 2018. 392 с.
2. Щука Г.П., Венгерська Н.С., Безрученков Ю.В. Автентична кухня як основа розвитку ринку гастрономічного туризму Закарпаття. *Економіка і регіон.* 2023. №4 (91). С. 59–67. DOI: 10.26906/EiR.2023.4(91).3195

3. Щука Г.П., Ковальська Л.В. Подієвий туризм в Закарпатті: інвентаризація фестивалів. *Краєзнавство. Науковий журнал.* 2023. №3-4 (124 – 125). С. 98 – 107. DOI 10.15407/kraieznavstvo2023.03-04.098
4. Щука Г.П., Лемко І.С.. Пропозиція лікувально-оздоровчих послуг на туристичному ринку Закарпаття. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету.* 2023. № 3-4 (304–305). С. 112 – 119. DOI https://doi.org/10.32680/2409-9260-2023-3-4-304-305-112-119
5. Щука Г.П. Нішевий туризм: концептуальні питання. Нішеві види туризму : [монографія] / О.В. Колотуха, Ж.І. Бучко, Н.С. Венгерська та ін. Берегове: Вид-во «ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ», 2024. С. 6–43.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ВАРШАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ НАУК ПРО ЖИТТЯ, М. ВАРШАВА, ПОЛЬЩА
ГДАНСЬКИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ, М. ГДАНСЬК, ПОЛЬЩА
АЙОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ, США
ЗАХІДНОЧЕСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ, ЧЕХІЯ
ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЛУЛЕО, ШВЕЦІЯ
ШКОЛА ГУМАНІТАРНИХ НАУК ЛОНДОНСЬКОГО СТОЛИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ, ВЕЛИКА БРИТАНІЯ
АКАДЕМІЯ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ “МЕРКУР”, СЛОВАЦЬКА РЕСПУБЛІКА

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

«ГОСТИННІСТЬ І ТУРИЗМ МАЙБУТНЬОГО: НАУКОВІ ТА ПРАКТИЧНІ ГОРИЗОНТИ»

30 квітня - 01 травня 2025 року, м. Київ

КИЇВ – 2025

УДК 338.48 “40”

Гостинність і туризм майбутнього: наукові та практичні горизонти: збірник тез доповідей IV-ої міжнародної науково-практичної конференції (30 квітня - 1 травня 2025 р.). Київ: НУБіП України. 2025. 243 с.

Редакційна колегія:

Мельниченко С.В. – доктор економічних наук, професор, завідувачка кафедри готельно-ресторанної справи та туризму НУБіП України

Бандура В.М. – доктор технічних наук, професорка кафедри готельно-ресторанної справи та туризму НУБіП України

Мосіюк С.І. – кандидат економічних наук, доцентка кафедри готельно-ресторанної справи та туризму НУБіП України

У збірнику тез доповідей IV Міжнародної науково-практичної конференції висвітлюються результати наукових досліджень з питань глобального, національного та регіонального розвитку туризму і сфери гостинності, соціокультурного виміру туризму та реалізації концепції сталого розвитку, маркетингу туристичних дестинацій та діджиталізації бізнес-процесів суб’єктів туристичної діяльності, інноваційних технологій та еко-трендів в туристичному і готельно-ресторанному бізнесі.

Видання розраховане для студентів бакалаврату та магістратури, аспірантів, докторантів, дослідників, викладачів, суб’єктів підприємницької діяльності.

Матеріали друкуються в авторській редакції. Відповідальність за зміст і достовірність тез доповідей несуть автори. Точки зору авторів публікацій можуть не співпадати з точкою зору редколегії збірника.

© Колектив авторів, 2025
© НУБіП України, 2025